

Ο ρόλος του εθνικού Δικαστή στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών περί μη διάκρισης: σχέση εθνικής και ευρωπαϊκής έννομης τάξης και η προδικαστική παραπομπή

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2018

**Αλκιβιάδης Φερεσίδης
Πρόεδρος Πρωτοδικών Αθηνών**

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Σημασία του μηχανισμού υποβολής προδικαστικού ερωτήματος

Τρεις θεμελιώδεις λειτουργίες του μηχανισμού υποβολής προδικαστικού ερωτήματος:

1. Αποτελεί όργανο ομοιόμορφης ερμηνείας του ευρωπαϊκού δικαίου.
2. Αποτελεί όργανο προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
3. Αποτελεί μοχλό ανάπτυξης και εξέλιξης του ευρωπαϊκού δικαίου.

Παραδείγματα υποθέσεων: Van Gend end Loos C-26/62
Costa ENEL C-6/64

Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις:

- α) επί της **ερμηνείας** των Συνθηκών,
- β) επί του **κύρους και της ερμηνείας** των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, **δύνανται**, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, **οφείλει** να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.

Κατάλογος ελέγχου (checklist) των προϋποθέσεων υποχρέωσης/δυνατότητας υποβολής προδικαστικού ερωτήματος

- α) Δικαστήριο κράτους-μέλους
- β) το οποίο έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία ή το κύρος διατάξεων δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΧΙ του εθνικού δικαίου)
- γ) σχετικών με την εκκρεμή υπόθεση
- δ) και δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα η εκδοθησομένη απόφασή του, **οφείλει** να υποβάλλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ. Εάν η απόφασή του υπόκειται σε ένδικα μέσα, τέτοια υποχρέωση έχει μόνο στην περίπτωση ελέγχου του κύρους του δικαίου της ΕΕ.

	Μη αμετάκλητη απόφαση	Αμετάκλητη απόφαση
Ζητήματα ερμηνείας	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ
Έλεγχος κύρους	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

(α) Δικαστήριο Κράτους Μέλους της ΕΕ

Υπόθεση C-196/09 Paul Miles κατά Ευρωπαϊκών Σχολείων

προκειμένου να εκτιμηθεί αν το αιτούν όργανο είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ λαμβάνονται υπόψη:

1. η ίδρυση του οργάνου αυτού με νόμο,
2. η ανεξαρτησία και η μονιμότητά του,
3. ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του,
4. ο κατ' αντιμωλία χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας,
5. η εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή των κανόνων δικαίου.

(β) Οι αμφιβολίες αφορούν την ερμηνεία/κύρος διατάξεων δικαίου ΕΕ

Ερμηνεία πρωτογενούς
δικαίου της ΕΕ

(ΣΛΕΕ, ΣΕΕ, Πρωτόκολλα και Προσθήκες σε αυτά, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, και οι γενικές αρχές δικαίου που αναπτύχθηκαν νομολογιακά)

Ερμηνεία ή κύρος δευτερογενούς
δικαίου της ΕΕ

(όλες οι πράξεις οργάνων της ΕΕ, όπως οδηγίες, κανονισμοί, αποφάσεις - πλαίσιο, συστάσεις κτλ, έστω και μη δεσμευτικού χαρακτήρα)

Ερμηνεία εθνικού δικαίου από το ΔΕΕ

Αρχή της διάκρισης εξουσιών μεταξύ ΔΕΕ και εθνικού δικαστηρίου:
το ΔΕΕ οφείλει να απέχει από την ερμηνεία του εθνικού δικαίου.

Υπόθεση C-293/14 Hiebler (κανόνας)

Τα άρθρα [...] της οδηγίας 2006/123 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, η οποία περιορίζει την άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του καπνοδοχοκαθαριστή σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, καθόσον η εν λόγω ρύθμιση δεν επιδιώκει με συνέπεια την επίτευξη του σκοπού της προστασίας της δημόσιας υγείας, **όπερ απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.**

Υπόθεση C-148/15 DPV (εξαιρέση)

Το άρθρο 36 ΣΔΕΕ έχει την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία προβλέπει τον καθορισμό ενιαίας τιμής για την πώληση φαρμάκων χορηγούμενων μόνο με ιατρική συνταγή, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων κατά την έννοια του άρθρου αυτού, καθόσον δεν είναι κατάλληλη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών.

(γ) σχέση του ερωτήματος με την υπόθεση

Κανόνας: Το τεκμήριο λυσιτέλειας του ερωτήματος που υποβάλλεται από τον εθνικό δικαστή.

Εξαιρέση: Ο έλεγχος των συνθηκών υπό τις οποίες υποβάλλεται το προδικαστικό ερώτημα.

Υποθέσεις C-104/79 Foglia I και C-244/1980 Foglia II

Το Δικαστήριο έχει την υποχρέωση να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες απευθύνθηκε προς αυτό ο εθνικός δικαστής, στο πλαίσιο της έρευνας της δικής του αρμοδιότητας.

Εξέλιξη της νομολογίας Foglia

Το ΔΕΕ αρνείται να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα, λόγω έλλειψης αρμοδιότητας, στις εξής περιπτώσεις:

- 1) Το ΔΕΕ δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν.
- 2) Το ερώτημα ερμηνείας του ευρωπαϊκού δικαίου δεν έχει καμία σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης
Υπόθεση C-343/90 Dias
- 3) Το ερώτημα είναι υποθετικής φύσης.
Υπόθεση C-467/04 Gasparini

(δ) Υποχρέωση ή δυνατότητα

Παράμετροι: Κύρος ή ερμηνεία
Οριστική ή αμετάκλητη εκδοθησομένη απόφαση.

Νομολογιακά διαμορφώθηκαν εξαιρέσεις στην υποχρέωση υποβολής:

- 1) Το ερώτημα που προτίθεται να απευθύνει το εθνικό δικαστήριο στο ΔΕΕ είναι όμοιο με ερώτημα που του έχει ήδη υποβληθεί και έχει επ' αυτού αποφανθεί στο παρελθόν (acte éclairé).
- 2) Η ορθή ερμηνεία του ευρωπαϊκού δικαίου είναι τόσο προφανής, που δεν υπάρχει ανάγκη υποβολής προδικαστικού ερωτήματος (acte clair).

Υπόθεση C-283/81 Srl CILFIT

Τυχόν συνδρομή της προφανούς ερμηνείας (acte clair) πρέπει να συνεκτιμάται με τα κατωτέρω:

- Η λύση είναι εξ ίσου προφανής στα δικαστήρια των άλλων κρατών μελών και στο ΔΕΕ,
- κατόπιν σύγκρισης των διάφορων γλωσσικών αποδόσεων στις επίσημες γλώσσες της ΕΕ
- δεδομένης της διαφοροποίησης των νομικών εννοιών στα διάφορα εθνικά δίκαια.
- υπό το φως του συνόλου των διατάξεων του δικαίου της ΕΕ και των σκοπών του κατά το χρονικό σημείο εφαρμογής της οικείας διάταξης.

16^ο Πρωτόκολλο Ε.Σ.Δ.Α.

- δυνατότητα Ανωτάτων Δικαστηρίων να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Ε.Δ.Δ.Α. για θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ε.Σ.Δ.Α. και Πρωτόκολλα)

Συμπέρασμα

Διαχρονική η ανάγκη διαλόγου μεταξύ της νομολογίας των εθνικών Δικαστών και του Δικαστηρίου της Ε.Ε., με σκοπό την καλύτερη προάσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης.

Σας ευχαριστώ πολύ!

Αλκιβιάδης Φερεσίδης
Πρόεδρος Πρωτοδικών Αθηνών